

4de vergadering

Dinsdag 28 september 2004

Aanvang 10.15 uur

Voorzitter: Weisglas

Tegenwoordig zijn 141 leden, te weten:

Van Aartsen, Aasted Madsen-van Stiphout, Adelmund, Albayrak, Algra, Aptroot, Arib, Van As, Atsma, Azough, Van Baalen, Bakker, Balemans, Van Beek, Blom, Van Bochove, Boelhouwer, Van Bommel, Bos, Brinkel, Bruls, Buijs, Bussemaker, Van de Camp, Cornielje, Çörüz, Crone, Van Dam, Depla, Dezentjé Hamming, Dijkma, Dijsselbloem, Dittrich, Douma, Dubbelboer, Duivesteijn, Duyvendak, Eerdmans, Van Egerschot, Eijnsink, Eski, Eurlings, Ferrier, Van Fessem, Fierens, Geluk, Van Gent, Giskes, Griffith, De Haan, Van Haersma Buma, Halsema, Van der Ham, Hamer, Haverkamp, Heemskerk, Van Heemst, Herben, Hermans, Hessels, Van Heteren, Van Hijum, Hirsi Ali, Hofstra, Ten Hoopen, Huizinga-Heringa, Jager, Joldersma, Kalsbeek, Kant, Karimi, Koenders, Koomen, Koopmans, Kortenhorst, Kraneveldt, De Krom, Kruijssen, Van der Laan, Lambrechts, Lazrak, Leerdam, Van Lith, Luchtenveld, Marijnissen, Mastwijk, Van Miltenburg, Mosterd, Nawijn, De Nerée tot Babberich, Van Nieuwenhoven, Noorman-den Uyl, Van Oerle-van der Horst, Omtzigt, Oplaat, Örgü, Ormel, De Pater-van der Meer, Rambocus, Rijpstra, Rouvoet, Samsom, Schreijer-Pierik, Slob, Smeets, Smilde, Smits, Snijder-Hazelhoff, Spies, Van der Staaij, Sterk, Straub, Stuurman, Szabó, Tichelaar, Timmer, Timmermans, Tjon-A-Ten, Tonkens, Varela, Veenendaal, Vendrik, Verburg, Verdaas, Vergeer, Verhagen, Vietsch, Visser, Van der Vlies, Vos, Bibi de Vries, Jan de Vries, Klaas de Vries, Van Vroonhoven-Kok, Waalkens,

Weekers, Weisglas, Wilders, Van Winsen, De Wit en Wolfsen,

en de heren Remkes, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Bot, minister van Buitenlandse Zaken, Donner, minister van Justitie, mevrouw Van der Hoeven, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de heren Zalm, vice-minister-president, minister van Financiën, Kamp, minister van Defensie, mevrouw Dekker, minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, mevrouw Peijs, minister van Verkeer en Waterstaat, de heren Brinkhorst, minister van Economische Zaken, Veerman, minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, De Geus, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Hoogervorst, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, De Graaf, vice-minister-president, minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties, mevrouw Verdonk, minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, mevrouw Van Ardenne-van der Hoeven, minister voor Ontwikkelings-samenwerking, de heren Nicolai, staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, Rutte, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw Van der Laan, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de heren Wijn, staatssecretaris van Financiën, Van der Knaap, staatssecretaris van Defensie, Van Geel, staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, mevrouw Schultz van Haegen-Maas Geesteranus, staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, mevrouw Van Gennip, staatssecretaris van Economische Zaken, en de heer Van Hoof,

staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

□

De **voorzitter**: Zo dadelijk beginnen wij met de algemene politieke beschouwingen over de Miljoenennota voor het jaar 2005. Zoals u allemaal weet, is de minister-president helaas wegens ziekte verhinderd. Hij zal, zoals u ook weet, worden vervangen door de vice-minister-president, minister Zalm.

Hedenochtend worden namens de Kamer bloemen bezorgd bij de minister-president in het ziekenhuis in Capelle aan den IJssel, waarbij hem namens u allen van harte beterschap zal worden gewenst.

(Geroffel op de banken)

De **voorzitter**: In verband met het voorzitterschap van de Europese Unie, een aantal internationale verplichtingen, een aantal andere verplichtingen die ik nader zal noemen, en het uitstel van de algemene politieke beschouwingen, is het niet mogelijk geweest om de volle twee dagen alle ministers en staatssecretarissen hier te hebben. Ik heb dan ook toestemming gegeven om afwezig te zijn aan: de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, een deel van de woensdagmiddag; de minister van Justitie, de woensdagmiddag en de woensdagavond; de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, de woensdagavond; de minister van Verkeer en Waterstaat, vanaf het eind van de dinsdagmiddag; de minister van Buitenlandse Zaken,

Voorzitter

hedenmorgen, tot ongeveer 14.00 uur;
de staatssecretaris van VROM, hedenmiddag vanaf ongeveer 13.30 uur;
de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, morgenochtend een deel van de ochtend;
de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de gehele algemene politieke beschouwingen omdat zij aanwezig is bij de paralympics in Athene en de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, in verband met internationale verplichtingen, hedenmiddag.

Aan de orde zijn:

- de algemene politieke beschouwingen naar aanleiding van de Miljoenennota voor het jaar 2005 (29800).

De **voorzitter**: Ik heb zojuist ontvangen schriftelijke antwoorden op vragen over de macro-economische verkenningen en de miljoenennota. Deze antwoorden worden zo snel mogelijk rondgedeeld.

De beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **Bos** (PvdA): Mijnheer de voorzitter. Het is niet voor de eerste keer in de Nederlandse politieke geschiedenis dat het gebeurt, maar het blijft uitzonderlijk dat de minister-president niet aanwezig is bij dit debat met de Kamer. Hoe jammer wij dat ook vinden, het is vooral iets wat hij zelf, naar ik aanneem, zeer betreurt. Ik sluit mij aan bij wat u daarover heeft gezegd, en ik denk dat ik dat doe namens de hele Kamer: in de stellige overtuiging dat de minister-president dit debat zelf vanaf de eerste minuut op zijn televisie volgt, neem ik de vrijheid om de minister-president spoedige beterschap en een snelle en gezonde terugkeer in ons midden te wensen.

(Geroffel op de banken)

De heer **Bos** (PvdA): Mijnheer de voorzitter. Vandaag en morgen gaat het mij en mijn fractie om de volgende vraag: waar willen wij met dit land naartoe, in wat voor land willen wij leven? Het antwoord op die vraag lijken wij in steeds mindere mate zelf te kunnen beïnvloeden.

Immers, de toestand in Irak, Iran en Afghanistan is misschien wel vele malen meer bepalend voor onze veiligheid dan het antwoord op de vraag of wij nu wel of niet onrust zaaïende imams het land uit moeten zetten. De razendsnelle economische ontwikkelingen in China en India zijn belangrijker voor de toekomst van onze economie dan het antwoord op de vraag of kentekens wel of niet grijs moeten blijven. De nieuwste ontwikkelingen op het gebied van de gentechnologie zijn waarschijnlijk vele malen meer bepalend voor de betaalbaarheid en de toegankelijkheid van de zorg dan het antwoord op de vraag of flapoorcorrecties nu wel of niet moeten worden vergoed. Net als iedereen grijpen wij ons al snel vast aan alles wat klein en begrijpelijk is, wat wij kunnen beïnvloeden en begrijpen. Tegelijk weten wij dat de echt grote ontwikkelingen vooral over ons heen lijken te komen. Zij zijn niet altijd te sturen, soms een heel klein beetje, hoe graag wij dat ook anders zouden zien. Migratie, globalisering, terrorisme, klimaatveranderingen en medisch-technologische ontwikkelingen lijken allemaal groter dan wij en dat zijn zij in zekere zin ook.

Het is dus niet verwonderlijk dat mensen zich onzeker voelen en dat er naar de politiek wordt gekeken voor visie en leiderschap. Het is ook niet verwonderlijk dat het maar een heel dun lijntje is tussen die roep om visie en leiderschap enerzijds en het teruggeworpen worden op wantrouwen en cynisme anderzijds. Want dat is ook wat er gebeurt. Juist als de verwachtingen van en de eisen aan de politiek zo hoog zijn, ligt de teleurstelling op de loer.

Er moet bezuinigd worden, maar tegelijk kunnen mensen op de televisie zien hoe er bij Betuwelijn en HSL over miljarden belastingeuro's werd besloten. Iedereen moet inleveren, maar de minister van Onderwijs doet de salarismisstanden op haar ministerie af als administratieve gebreken. Overal in de wereld, letterlijk overal in de wereld, geven regeringen en parlementen toe dat de oorlog in Irak op valse gronden werd begonnen. Alleen in dat ene kleine landje in Europa ± het lijkt Asterix en Obelix wel ± houden ministers bij hoog en bij laag vol dat voor Nederland heel andere redenen golden om die oorlog te steunen dan in al die andere landen.

Het zijn turbulente tijden, vol onzekerheden, en meer dan ooit is vertrouwen in de politiek en in politici cruciaal. Mensen vragen zich af waar zij aan toe zijn. Het is de taak van de premier, de waarnemende premier en alle ministers om die onzekerheid niet aan te wakkeren en te vergroten, maar om mensen vertrouwen te geven in elkaar en in de toekomst. Dat vraagt om visie, leiderschap en eerlijkheid, en het ontbreekt aan alledrie.

Volgens het kabinet is het allemaal heel veel simpeler dan dat. Het verhaal moet gewoon wat duidelijker verteld worden. De mensen snappen het nog niet. Het volk is dom. Daarom moet het ze nog een keer en nog beter verteld worden. Dit kabinet heeft last van een Louis van Gaal-mentaliteit. Als ik de zoveelste minister voor de zoveelste keer hoor zeggen dat er niets mis is met wat hij doet, maar dat het beter moet worden uitgelegd, dan hoor ik hem eigenlijk zeggen: ben ik nou zo slim of zijn jullie zo dom? Ik geef toe dat dit een wat vervelende vergelijking is voor Louis van Gaal.

Hoe vreemd is het eigenlijk, als mensen het niet snappen dat minister De Geus zegt: wij zijn klaar met bezuinigen, terwijl minister Brinkhorst zegt: wij beginnen net? Als uitsmijter kwam minister Zalm, die op de vraag of hij uitbezuinigd was, olijk antwoordde met: ik ben wel zuinig, ja. Moeten wij het raar vinden dat mensen niet weten waar zij aan toe zijn, als minister De Geus zijn uitspraak uitlegt door te zeggen dat hij weliswaar klaar is met wat er in het regeerakkoord is opgeschreven, maar dat dit natuurlijk niet wil zeggen dat hij ook klaar is met wat er níét in het regeerakkoord is opgeschreven? Wie is hier nu eigenlijk slim en wie is hier nu eigenlijk dom?

Twee voorbeelden: de WAO en het prepensioen. Wie de verhalen van het kabinet hoort over de WAO, moet haast denken dat wij in Nederland elk jaar steeds grotere groepen mensen in de WAO krijgen en dat drastische en radicale maatregelen nodig zijn, waarbij de goeden maar even onder de slechten moeten lijden. Maar niets is minder waar. De instroom in de WAO is aan het dalen. Elk jaar komen er minder mensen in de WAO, omdat regels en organisatieveranderingen die een paar jaar geleden zijn ingevoerd, nu eindelijk beginnen te werken. Maar